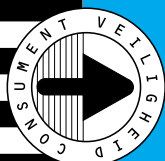
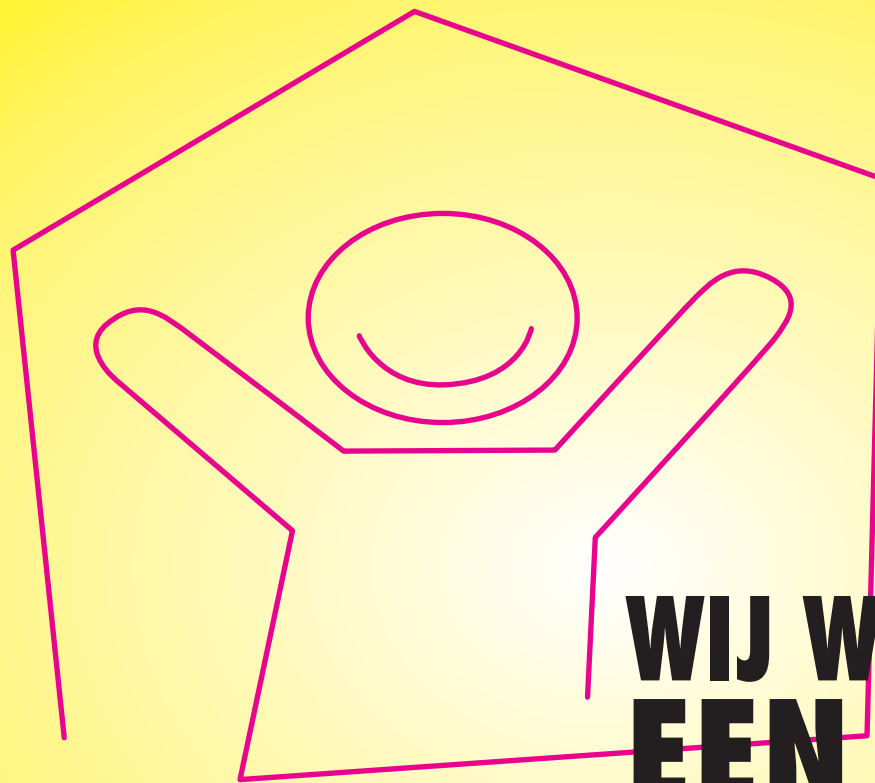

Veiligheid op de basisschool

werken aan een school zonder ongelukken

2001-2002

2002-2003

2003-2004

**WIJ WERKEN AAN
EEN SCHOOL
ZONDER
ONGELUKKEN**

Inhoud

Werken aan een school zonder ongelukken Waar gaat deze brochure over?	pagina 3
Jaarlijks 18.000 ongelukken op de basisschool Feiten en cijfers uit de dagelijkse praktijk.	pagina 4
Veiligheid op school een vaste plek Welke plek heeft veiligheid op scholen en in de wet?	pagina 5
Breng veiligheidsbeleid in de praktijk Informatie over het opzetten van goed veiligheidsbeleid.	pagina 6
Samenwerken aan veiligheid Welke partijen zijn betrokken bij veiligheid op school?	pagina 7
Een praktische aanpak Hoe kan de aanpak van Consument en Veiligheid u helpen bij het opzetten van goed veiligheidsbeleid?	pagina 8 en 9
Een veilig teken Informatie over het veiligheidsvignet.	pagina 10
Nuttige adressen	pagina 11

Deze brochure is onderdeel van de campagne “Veiligheid op de Basisschool: Werken aan een school zonder ongelukken!” van Consument en Veiligheid in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Dit met als doel de kans op ongelukken op de basisschool te verkleinen. De aandacht gaat uit naar fysieke veiligheid. Onderwerpen als pesten, geweld of seksuele intimidatie, *sociale veiligheid*, vallen hier buiten.

Werken aan een school zonder ongelukken

In de dagelijkse praktijk op school is een ongeluk niet altijd te voorkomen. Maar de kans op een ongeluk kan wel degelijk beperkt worden door structurele aandacht voor veiligheid en een goede organisatie. Natuurlijk doet iedereen die betrokken is bij de basisschool er alles aan wat binnen de mogelijkheden ligt om te zorgen voor een zo veilig mogelijke schoolomgeving. Maar is dat wel genoeg? Is iedereen goed op de hoogte? Heeft u over de lange termijn nagedacht?

Consument en Veiligheid start een campagne voor basisscholen om u te helpen veiligheid een vaste plek te geven. Met een praktische aanpak waarmee u meteen aan de slag kunt en (gratis) ondersteuning in de vorm van onder andere een map, een ondersteuningspunt en een website. De campagne is bedoeld voor iedereen die vindt dat de basisschool een omgeving is waar kinderen veilig kunnen leren en spelen en de kans op een ongeluk zo klein mogelijk is. Natuurlijk zijn dat het schoolbestuur, het managementteam en de leerkrachten, maar ook de leden van de medezeggenschapsraad en niet te vergeten de ouders en de leerlingen zelf. Want een veilige schoolomgeving maakt u samen!

In deze brochure vindt u informatie over het opzetten van goed veiligheidsbeleid, welke partijen daarbij betrokken zijn en hoe de aanpak van Consument en Veiligheid u kan helpen om dit alles binnen de school toe te passen. Ook vindt u hier handige achtergrondinformatie hoe uw school een veiligheidsvignet kan krijgen en nuttige adressen.

Veiligheid op de basisschool: Werken aan een school zonder ongelukken

Een campagne op maat:

Gebaseerd op de praktijk

Ongevallen die daadwerkelijk op scholen zijn voorgevallen, hebben model gestaan voor de aanpak van Consument en Veiligheid. Er is gekeken welke ongelukken het meest voorkomen, maar ook naar de ernst van de ongevallen en hoe deze factoren beïnvloed worden door het gedrag van kinderen. Dit betekent dat er in de toepassing van de aanpak direct iets gedaan wordt aan de meest risicovolle situaties binnen de school.

Rekening houdend met de beperkingen van de school

Dat wil zeggen dat het een eenvoudige en makkelijk toepasbare aanpak is, waar slechts in beperkte mate tijd en middelen voor beschikbaar hoeven te zijn. Bovendien is de aanpak breed inzetbaar bij diverse partijen die binnen een school aan veiligheid werken (want dat doen we samen!).

Jaarlijks 18.000 ongelukken op de basisschool

Waarom?

Een kapotte traptrede, een wankel gymtoestel of een geblokkeerde vluchtweg. Het zijn vaak kleine dingen die ernstige gevolgen kunnen hebben. De cijfers liegen er niet om. Elk jaar moet een flink aantal kinderen behandeld worden op de Spoedeisende Hulpafdeling van een ziekenhuis als gevolg van een ongeluk in of om school (zie kader).

Natuurlijk probeert ook uw school dit te voorkomen door aandacht te schenken aan veiligheid in en om het gebouw. Bepaalde onderdelen zijn zelfs wettelijk verplicht, zoals de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E). Een school verandert echter voortdurend; jaarlijks komen er nieuwe leerlingen, maar ook de inrichting van het gebouw wijzigt gemerkt of ongemerkt. Daarom verdient de zorg voor veiligheid van leerlingen continu aandacht.

Ongevallen en letsels op de basisschool: feiten en cijfers

Jaarlijks gebeuren **18.000 ongelukken op de basisschool** waarvoor de slachtoffers worden behandeld op een Spoedeisende Hulpafdeling (SEH) van een ziekenhuis, dat zijn gemiddeld 85 kinderen per schooldag!

Ongeveer **45%** van deze ongelukken vindt plaats tijdens het **bewegingsonderwijs** (onder meer uit een gymtoestel vallen, door een bal geraakt worden of kinderen die tegen elkaar opbotsen) en **55%** gebeurt in het **schoolgebouw of op het schoolplein** (struikelen over een tegel, vingers tussen de deur, snijden aan gereedschap tijdens handenarbeid).

Top 5 ongelukken in en om de school

- 1 val op het schoolplein
- 2 val van speeltoestel
- 3 stoten tegen meubilair of muur
- 4 ongeval met gymtoestel
- 5 botsen van spelende kinderen

Bron: Letsel Informatie Systeem 1997-1999, Consument en Veiligheid

Veiligheid op school een vaste plek

Op school...

Heeft veiligheid op uw school een vaste plek? Check de situatie aan de hand van de vragen hiernaast. Zo kunt u meteen zien wat er al gebeurt, wat er nog ontbreekt, en wat extra aandacht vraagt!

In de wet...

Ook in de wet heeft veiligheid op school een vaste plek:

De Wet op de **Arbeidsomstandigheden** (Arbowet 1998) verplicht scholen zich structureel bezig te houden met de veiligheid, gezondheid en welzijn van het personeel. Scholen zijn verplicht eens in de 4 jaar (of eerder bij veranderingen en aanpassingen) een risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E) uit te voeren en een bijbehorend plan van aanpak op te stellen. De arbodienst toetst deze.

In de **Wet op het primair onderwijs** (1998) is het bevorderen van gezond gedrag een wettelijke taak van scholen geworden. Aandacht voor veiligheid valt daar ook onder. De activiteiten van een school gericht op het bevorderen en beschermen van de gezondheid, wordt wel schoolgezondheidsbeleid genoemd.

Volgens de **Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid** (1990) is de gemeente verantwoordelijk voor jeugdgezondheidsbeleid. Een afgeleide hiervan is het schoolgezondheidsbeleid. Deze taak voert de GGD meestal uit. Voor meer informatie over het wettelijk kader: www.veiligheid-op-school.nl.

Veiligheid: Hoe zit dat op uw school?

De school.....

- Heeft een veiligheidscoördinator.
- Inspecteert regelmatig de veiligheid.
- Heeft een instrument om deze inspecties uit te voeren.
- Neemt maatregelen naar aanleiding van de uitkomsten van deze inspecties.
- Beschikt over huisregels, die bij leerkrachten, leerlingen én ouders bekend zijn.
- Houdt jaarlijks een ontruimingsoefening.
- Beschikt over een controlelijst brandveiligheid.
- Registreert ongelukken en bijna-ongelukken.
- Heeft hiervoor een overzichtelijk instrument.
- Doet jaarlijks verslag van de veiligheid in en om het gebouw.

Breng veiligheidsbeleid in de praktijk

Aan de slag!

Het managen van de veiligheid in uw school houdt vooral in dat veiligheid een vaste plaats krijgt in het schoolbeleid.

Om te beginnen heeft uw school een veiligheidscoördinator aangesteld. Deze persoon is de spin in het veiligheidsweb.

Dit kan de Arbo- coördinator zijn of de directeur. Maar het kan ook

heel goed een combinatie zijn van een leerkracht en een ouder die samenwerken om de school veilig te maken. Wie regelmatig en structureel aan veiligheid werkt, bespaart tijd. Een ongeluk is bijna altijd een combinatie van een onveilige omgeving én onveilig gedrag. Wie de veiligheid wil verbeteren, schenkt dus aandacht aan beide!

Goed veiligheidsbeleid kent vijf onderdelen:

Controleer regelmatig school en schoolplein

Veiligheid begint bij het schoolgebouw en het schoolplein.

Controleer regelmatig het gebouw en haar omgeving, samen met leerkrachten en ouders aan de hand van inspectielijsten. Houd daarbij rekening met de concrete situatie van uw school en het gedrag van uw leerlingen. Stel aan de hand hiervan een actieplan op.

Maak huisregels

Het gedrag van de gebruikers is minstens zo belangrijk. Stel daarom huisregels op en bespreek deze met het team en in de klas. Stel praktische regels op en zorg dat ze bekend zijn, bijvoorbeeld door het gebruik van posters of leskaarten en publicatie in de schoolgids.

Stel een ontruimingsplan op en oefen dit

Wees voorbereid als het toch mis gaat. Een goed ontruimingsplan is getest in de praktijk. Zodat alle aanwezigen – leerlingen, personeel, hulpouders en vrijwilligers - weten hoe ze moeten handelen in geval van brand of een andere calamiteit.

Houd de voorvallen bij

Registreer de ongelukken en bijna-ongelukken zodat de werkelijke veiligheidssituatie op uw school bekend is.

Gebruik deze informatie om er lering uit te trekken en voorbereid te zijn in de toekomst. Stimuleer leerkrachten, leerlingen en ouders om alle voorvallen te melden.

Maak een veiligheidsverslag

Bespreek uw veiligheidsbeleid met de MR, oudercommissie, ouders, maar informeer ook GGD en gemeente. Zorg voor een samenvatting van alles wat er op uw school gedaan is op het gebied van veiligheid en wat u voor het komend jaar van plan bent te gaan doen.

Samenwerken aan veiligheid

Veiligheid is een zaak van iedereen op school. Wat is de verantwoordelijkheid van het bestuur? Welke taken zijn er voor de leerkrachten? En hoe kunnen de ouders een steentje bijdragen? In het ideale geval wordt er gezamenlijk gewerkt aan een school zonder ongelukken.

Het bestuur/de bovenschools manager

Het schoolbestuur is formeel eindverantwoordelijk voor de veiligheid op school, heeft aandacht voor veiligheidsmanagement en zorgt voor de randvoorwaarden. Een bestuurslid heeft veiligheid in portefeuille.

Directie

In de uitvoering is de directie verantwoordelijk voor het veiligheidsbeleid. De directie is de stimulator, uitdrager en ondersteuner van goed veiligheidsbeleid en wijst een veiligheidscöördinator aan.

Leerkrachten

Leerkrachten maken de leerlingen bewust in speciale lessen over veiligheid, en op momenten dat het van belang is, bijvoorbeeld tijdens de gymles of wanneer er gewerkt wordt met gereedschap. Leerkrachten bespreken met de leerlingen de huisregels en wijzen hen op onveilig gedrag.

Medezeggenschapsraad

De medezeggenschapsraad zorgt ervoor dat schoolveiligheidsbeleid op de agenda van de school komt en blijft staan. De medezeggenschapsraad overlegt hierover met het bestuur en raadpleegt daarbij de achterban.

Ouders en ouderraad

De ouders denken mee over veiligheid in en om school en kunnen de directie hierop aanspreken. Zij signaleren onveilige situaties en stimuleren veilig gedrag van hun kinderen. Hulpouders en andere helpers in school kennen de huisregels en weten wat ze moeten doen in noodsituaties. De ouders zijn bekend met de huisregels.

GGD

De GGD ondersteunt, adviseert en controleert de school op het terrein van hygiëne en gezondheid. Veiligheid is hiervan een onderdeel.

Brandweer

De brandweer controleert, adviseert en ondersteunt bij de controle op het gebied van brandveiligheid, het nemen van brandpreventie-maatregelen en het opstellen en oefenen van het ontruimingsplan.

Arbodienst

De Arbodienst toetst onder andere de risico-inventarisatie en –evaluatie en adviseert bij het opstellen van het plan van aanpak.

Gemeente

De gemeente is verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting. Daarnaast heeft ze taken op het gebied van onderhoud van het gebouw en de omgeving.

Een praktische aanpak

De aanpak: Veiligheid op de Basisschool

Met de aanpak "Veiligheid op de basisschool" heeft uw school een praktisch hulpmiddel in handen waarmee u snel en effectief veiligheidsbeleid kunt opzetten of verbeteren. Het resultaat is: minder kans op ongelukken én een overtuigend antwoord op de vraag 'Hoe zorgt u eigenlijk voor de veiligheid van leerlingen?'.
Uitgangspunten van de aanpak zijn:

- Het gedrag van leerlingen, en niet statische normen of eisen voor het gebouw of procedures
- Het besef van het gebrek aan tijd en geld dat scholen hebben, dus praktisch en oplossingsgericht
- Het belang van samenwerking van alle betrokkenen bij veiligheidsbeleid op de basisschool

Veiligheid, hoe zit het dan met...?

De Arbomeester en andere arbomethoden richten zich op het brede spectrum van veiligheid, gezondheid en welzijn. De aanpak van Consument en Veiligheid zoomt in op fysieke veiligheid van kinderen en leerkrachten en past dus heel goed onder de grote paraplu van de RI&E. (zie ook: www.vfpf.nl)

De campagne '**jongeren, school en veiligheid**' richt zich met name op de sociale en emotionele veiligheid van de kinderen in en rond de school met onderwerpen als pesten, geweld en seksuele intimidatie. De aanpak van Consument en Veiligheid richt zich op fysieke veiligheid en het voorkomen van ongelukken. (zie ook: www.aps.nl/transferpunt)

Een praktische aanpak

De Map “Veiligheid op de basisschool”

Consument en Veiligheid start een campagne om scholen te helpen beter met veiligheid om te gaan. Het hart van de campagne is een map, waarvan iedere school één gratis exemplaar kan aanvragen. De map bevat losbladige, kopieerbare pagina's met daarin onder meer leskaarten voor onder-, midden- en bovenbouw over huisregels, model voor ontruimingsplan, en een formulier voor het registreren van risico's en ongelukken.

Bij elk onderdeel krijgt u een heldere uitleg. Een belangrijk onderdeel van de map zijn de inspectielijsten. Hierin staan voorbeelden van regelmatig voor-komende ongelukken. Per voorbeeld beoordeelt u of er een kans bestaat dat dit ongeluk hier zal gebeuren en zo ja, hoe groot de kans dan is op een ernstige afloop. De combinatie Kans en Ernst bepaalt de urgentie.

Praktisch én doelgericht; maatregelen nemen voor bewezen gevaarlijke situaties levert immers de meeste veiligheidswinst op. Bij de map ontvangt u een cd-rom, waarmee u de inspecties en ongelukkenregistratie kunt bijhouden en waarop u voorbeelddocumenten aantreft voor het opstellen van bijvoorbeeld een ontruimingsplan of het veiligheidsverslag.

De campagne biedt u naast de map:

Training veiligheidscoördinator

De veiligheidscoördinator kan een gratis training van Consument en Veiligheid volgen (maximaal 2 personen per school). Deze training biedt extra hulp bij het opzetten en uitvoeren van veiligheidsbeleid.

Ondersteuningspunt

Consument en Veiligheid heeft gedurende de campagne een ondersteuningspunt ingericht voor alle vragen die u heeft bij het opzetten en uitvoeren van het veiligheidsbeleid. Het ondersteuningspunt geeft praktische en technische adviezen en kan u op specifieke terreinen doorverwijzen naar andere instanties. Ook kunt u hier extra mappen (à € 25) en brochures bestellen of een training aanvragen.

Website

De website www.veiligheid-op-school.nl biedt uitgebreide informatie ter ondersteuning van het uitvoeren van veiligheidsbeleid. U kunt meer lezen over de wettelijk vastgelegde verantwoordelijkheden, kostenberekeningen van verbetermaatregelen en voorbeelden van beleid op andere scholen. Ook kunt u de modules van de map kosteloos downloaden vanaf de site.

Posters

De drie verschillende lokaalposters vertellen de leerlingen over het werken met gereedschap, de huisregels in de gymzaal en het handelen in geval van brandalarm.

Een veilig teken

Veiligheidsvignet

Wie werkt aan een school zonder ongelukken, wil dit ook laten zien! Tijdens de campagne kunt u in aanmerking komen voor het veiligheidsvignet. Hiervoor moet u voldoen aan een aantal verplichte eisen en aan 70% van de optionele eisen in een schooljaar. U kunt dan het hele volgende schooljaar het veiligheidsvignet voeren. Het vignet geldt telkens voor één jaar en verlenging is mogelijk op basis van het veiligheidsverslag. Uitgebreide informatie vindt u in de map en op de website.

Nuttige adressen

Consument en Veiligheid

Telefoon (020) 511 45 67 (Ondersteuningspunt)
campagnesite: www.veiligheid-op-school.nl

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en wetenschappen

Telefoon (079) 323 23 33 Informatiecentrum onderwijs
www.minocw.nl
www.cfi.nl

Ouderorganisaties:

LOBO

Telefoon (070) 385 08 66
www.lobo.nl

NKO

Telefoon (070) 328 28 82
www.nko.nl

Ouders & COO

Telefoon (0343) 51 34 34
www.ouders.net

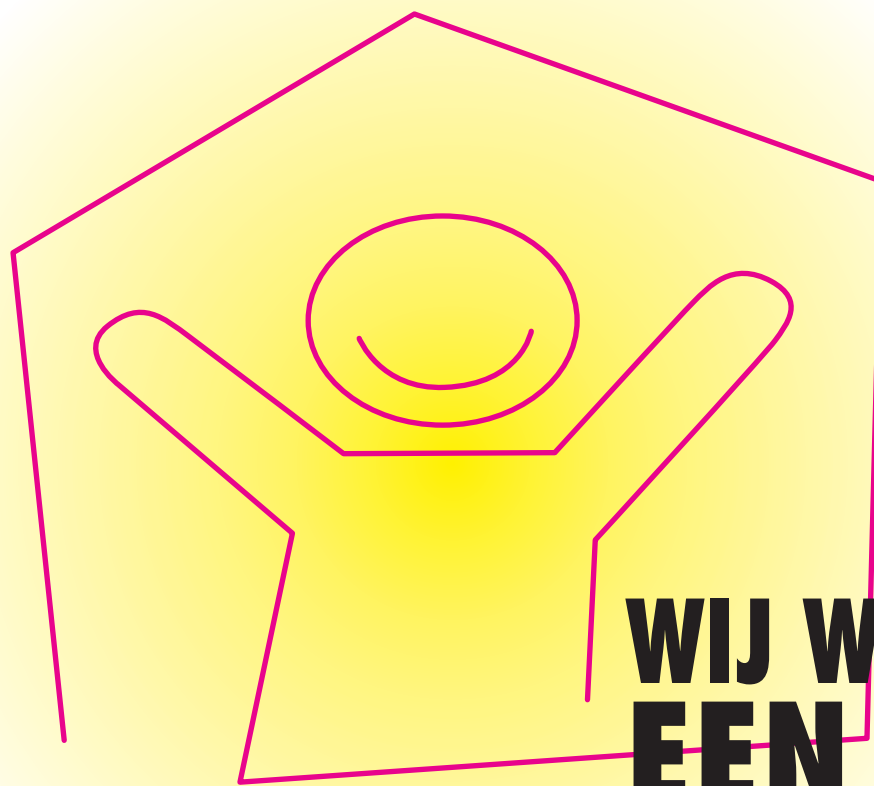
VOO

Telefoon (036) 533 15 00
www.voo.nl

Colofon Dit is een uitgave van Consument en Veiligheid in opdracht van
Ministerie van OCenW.

Bron tabellen: Letsel Informatie Systeem 1997-1999, Consument en Veiligheid.

Drukwerk: Drukkerij Hooiberg bv, Epe. Uitgave: juni 2001.

**WIJ WERKEN AAN
EEN SCHOOL
ZONDER
ONGELUKKEN**

Consument en Veiligheid, Postbus 75169, 1070 AD Amsterdam
Ondersteuningspunt (020) 511 45 67, www.veiligheid-op-school.nl

